

26 mei 2018

Fietsblog GLD-19: Fietsen over het Land van Maas en Waal

Vandaag is een vlot stukje fietsen over snelle wegen met de wind in de rug. Wegen die je wel moet delen met motorrijders, die ook graag over de

slingerende dijkjes toeren. Terwijl de huizen soms tot op de dijk gebouwd zijn: je kijkt keukens en kamers binnen.

Mijn dag begint met een bezoek aan het stoomgemaal in Appeltern. De pompen van dit gemaal zijn belangrijker geweest voor het behoud van de polder dan al de kanonnen van Batenburg. Het gemaal is in zijn hele bestaan eenmaal stil blijven staan. En dat op de eerste dag, dit jaar precies 100 jaar geleden. Daarna zijn de pompen altijd blijven draaien als er een beroep op werd gedaan. Pas in 1966 werd het gemaal, dat zeer arbeidsintensief met kolen wordt gestookt, overbodig gemaakt door modernere diesel en elektra gemalen. Nu is dit industrieel erfgoed dagelijks te bezichtigen, omdat het een combi is met het bieden van dagbesteding aan kwetsbare mensen. Geen zorgboerderij, maar een zorggemaal dus.

Het gemaal was zeer gewenst voor het droogpompen van de polders van het land van Maas en Waal. Maar niet iedereen wilde meebetalen. Naastgelegen polders, zoals het Rijk van Nijmegen, hadden geen last van te hoog water. Hun water liep namelijk weg in de lager gelegen polders van het Land van Maas en Waal. Dat water kwam dus letterlijk van alle kanten. En bij dijkdoorbraak. En met bakken uit de hemel. Van 1784 tot 1839 mislukten vele oogsten en verdronk het vee. De opvolgende rampen hadden de streek sterk doen verarmen. Verzoek om steun van rijkere gebieden om een gemaal te bekostigen, werd jarenlang terzijde geschoven. Er was een Commissaris van de Koningin nodig om als hoogste Dijkgraaf op te treden en de verschillende polderbesturen in 1917 tot samenwerking te dwingen. Polderen, het in onderling overleg komen tot een besluit waarin iedereen zich kan vinden, kent zo z'n grenzen.

Onderweg vallen me de rare huisjes op, die op de hogere stukjes dijk staan. De raamloze bakstenen huizen hebben hardstenen gleuven in de muren, die doen denken aan de schietgaten in een kasteel. Zo is mijn indruk, die waarschijnlijk beïnvloed wordt door al het oorlogstuig dat ik op de fietstocht langs de Maas al ben tegengekomen. Maar dit zijn geen huisjes van vernietiging, maar huisjes van herstel. In de opslag ligt materiaal dat het buurtschap kan gebruiken om een dijkbreuk te voorkomen, of om het ontstane gat te dichten. Polderen zoals polderen bedoeld is: samenwerking voor een gezamenlijk doel.

Verderop liggen drijvende huizen aangemeerd aan stevige stalen palen die dwars door de daken lijken te steken. Langs die palen kunnen de huizen meestijgen of -dalen met het waterpeil. Dan heb je geen gemaal of dijk meer nodig. Behalve dan voor de mensen wiens huis nog niet kan drijven, daarvoor wordt iets verderop met grote inzet van indrukwekkende machines ruimte voor de rivier gemaakt. De gedachte is simpel: in plaats van de dijk steeds verder op te hogen, kun je ook het water meer ruimte geven. Daarvoor graaf je het zand weg, wat overblijft is een nieuwe recreatieplas. Dubbele winst dus.

‘Holland op z’n smalst’ kennen we, maar nu ik in Heerewaarden ben geweest, het eindpunt van mijn rit van vandaag, weet ik ook dat er een ‘Gelderland op z’n smalst’ is. Vanaf de hoge Waaldijk zie je Maas en Waal elkaar bijna raken. Iets verderop in het plaatsje Rossum is het zelfs nog enger.

“Denkend aan Gelre zie ik brede rivieren traag door oneindig laagland gaan... .. en in alle gewesten wordt de stem van het water met zijn eeuwige rampen gevreesd en gehoord.”

Morgen is een rustdag, dus tot maandag wanneer mijn fietstocht langs de grens van Gelre verdergaat.

Zelf deze route ontdekken?

Bovenstaande blog gaat over [traject 19](#) van de route [Fietsen over Grenzen](#). Dit traject loopt van Appeltern naar Heerewaarden. [Lees meer over dit traject](#).

Geschreven door Marc Beek

Mijn naam is Marc Beek (54 jaar, Harderwijk) en ik ga Fietsen over Grenzen. Ik ben een ervaren vakantiefietser, dus weet mijn tempo aan te passen aan de schoonheid van het landschap en de bezienswaardigheden op de route. Al fietsend ga ik op zoek naar de geschiedenis van toen en dat in woord verbinden met het leven van nu. Want die grens uit het verleden vormde dan wel ooit een barrière, vaak

was het ook een aanmoediging om grenzen te verleggen.

Privacy & Cookie verklaring